

Ժանեկու համար:

40, 707 [1784] 1000 1000 1000

և ընթերցող հասարակության ամենամեծ ուշադրությունը:

Եթե այդ հարցը վճարի հասարակական առաջադիմության օգտին, եթե նա խոստանայ մեզ՝ բարձրացնել Ռուսաստանի աշխարհային թանձր խառնուրդը վարպետության և գիտելու մեծ հասարակական անթիւ ցանկին որոշ զգուշացումներ տալ, այն ժամանակ մենք համարձակ կարող ենք ասել, որ մեր հասարակական արտադրանքը, որի վրա է շարունակվում, ունի մեծ և բարեկեցութեամբ տիրապետում է մեր երկրում... Իսկ եթե նա վճարի հակառակ զգուշացում, այսինքն այնպես, ինչպես վերջին վրէժն է մինչև օրս, այն ժամանակ ոչ մի յայտ չի մնայ, որ հիմա Ռուսաստանը առողջ ժողովրդով լի լի չէ՝ նշանակումը ցոյց տալ, նույնիսկ 1910 թ. ընթացքում:

Ինչից է, դաժանոր՝ թերին: Մեր առաջին և արգարադատութեան միջնորդ նախաձեռնող, որով նա իր ընդհանուր ծախսերի համար խնդրում է՝ 1) Շրջանային և քաղաքային դատարանների համար՝ 23,267,161 ռ., 2) Դատարանական որոշումների ընդհ. ծախսերի համար՝ 6,418,863 ռ., 3) Հաշտարար դատար. որոշումների համար՝ 5,672,362 ռ., 4) Դատարանական պալատների համար՝ 2,678,192 ռ., 5) Կառավարիչ սենատի համար՝ 1,663,127 ռ., 6) Հողաշահական հիմնարկութեանների համար՝ 1,452,609 ռ., 7) Կառավարիչ սենատի կառուց. ղեկավարումների համար՝ 717,162 ռ., 8) Շենքերի վերանորոգութեան և կառուցման համար՝ 582,939 ռ., 9) Կենտրոնական հիմնարկութեանների համար՝ 556,726 ռ., 10) Արվեստարարի զանազան ծախսերի համար՝ 248,500 ռ., 11) Սթենդարդ դպրոցների համար՝ 248,131 ռ., 12) Բարձրագույն դպրոցների համար՝ 233,176 ռ., 13) Առևտրական դատարանների համար՝ 201,516 ռ., 14) Տեղական հիմնարկութեանների համար՝ 55,213 ռ., 15) Նուրբերի համար՝ 11,305 ռ.: Ընդամենը՝ 44,006,972 ռուբլի:

Արեւմտեւ երկրները ընդհանուր առաժառակ մենք կը տեսնենք, որ արգարադատութեան միջնորդը 43,525,665 ռ., ուղղում է ծախսել դատարանական կազմի և ապահովութեան համար, մինչդեռ բարձրագույն և միջնակարգ դպրոցների համար, որոնք գտնվում են միջնակարգութեան անմիջական հովանավորութեան տակ, ընդամենը 481,307 ռուբլի, այսինքն մոտ 92 անգամ քչ:

Եթե մենք ուզենանք իմանալ, թե արդեօք այս տարվա նախաձեռնող ծրագրով է աւելացել կամ պակասել անցիկ 1909 թ. նախաձեռնող դիմաց, կը ստանանք հետևեալ պատկերը:

Ավելացել է Քչացել է		
№ 1. վերոյիշեալ կարգով	243,911	—
» 2. »	616,801	—
» 3. »	20,000	—
» 4. »	20,000	—
» 5. »	39,228	—
» 6. »	—	19,592
» 7. »	—	—
» 8. »	—	82,939
» 9. »	—	10,000
» 10. »	—	20,000
» 11. »	—	31,245
» 12. »	—	396
» 13. »	—	—
» 14. »	—	—
» 15. »	—	472

Ընդամենը՝ 1.064,520 40,064
Ըստ աւելացումի՝ 1.024,456 ռուբլի, որից միջնակարգ և բարձրագույն դպրոցների համար՝ միմիայն 31,641 ռուբլի, այսինքն մոտ 33 անգամ պակաս ընդհանուր աւելացումից:

Բաւական է, որ մի փոքր ուշադրութեամբ հետևենք այս թւերին և մենք կը տեսնենք, թե միջնակարգութեան ամենամեծ ուշադրութեանը որ կողմին է ուղղված՝ դպրոցական բարեկեցութեան և զարգացման թէ՛ չի՛նչիւնիւնի զրոյթեան ապահովման:

Այսպէս է գործում և արգարադատութեան միջնորդը:

Պետ. Դումայի անդամ Բորիշեվը պատասխանելով իր հակառակորդներին նկատուել է, որ Ռուսաստանում արգարադատութեան չը կայ, որ այդ անունը միայն ցուցանակ է, որով դիմակաւորվում է նա իր ներքին քաղաքական պոլիտիկան առաջ տանելու համար:

Անուհետև Պետ. Դումայի ըուէարկում է վերոյիշեալ նախաձեռնող, որը ձայների ճնշող մեծամասնութեամբ անցնում է, առաջին մի որեւէ փոփոխութեան:

Հետեւեալ ընտանային նախաձեռնում է որ ընդունելու է Պետական Դումայում:

Մ. Աղեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

- Քաղաքի Կայսրի հրամանով Գանձաւում պարտից փոխ-հիւպատոս է ձանաչվում Միլոս-Իսախ-խանը:
- Գրանան վրէժներին Կովկաս են գալու գետական ուսումնասիրութեան համար մի խումբ գերմանացի ինժեներներ և երկրաբաններ:
- Պետերբուրգից հաղորդում են, թէ իշ-

խան Վ. Ն. Չերեզովի առողջութիւնը լաւանում է: Իշխանը Թիֆլիսում կը լինի հաւանորէն ամսին վերադառնալ:

Քիֆլիսի էլեկտրաբարձրի անօնիմ ընկերութիւնը, զիջելով հանգուցեալ պրիստաւի օգնական Դուկանիսի աշխատի խնդիրը, համաձայնել է իր վարձատրութեան չափը հասցնել մինչև 11,000 ռուբլի:

Կովկասի Փոխարքայի օգնական սենատոր Վատացին արգելք չը գտաւ վաւերացնելու Բագուի նահանգական ատենանի որոշումը՝ դատարանի ձեռքը յանձնելու Գեօրգիայի գաւառապետ շտաբ-կապիտան Իւլիաշին՝ քր. պատժ. 377-դ և 378-րդ յօդուածներին մեղադրութեամբ:

Քիֆլիսի նահանգապետի թղտուրութեամբ մարտի 28-ին տեղի կունենայ դիմականանդէս փրանսիական բարեգործական ընկերութեան նախաձեռնութեամբ յօգուտ Պարիզի հեղեղից ֆուտպաների:

Մարտի 6-ից Քիֆլիսի քաղաքային դատարանի քննիչ յանձնաժողովը ձեռնարկել է քննելու քաղաքային վարչութեան գործառնութեանը:

Քիֆլիսի ատենական ընտելի բաժնետերերի տարեկան ընդհանուր ժողովը նշանակված է ապրիլի 13-ին:

Մեզ հաղորդում են, որ Քիֆլիսի Հայ Գիւղատնտեսական և Տնայնագործական Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը նշանակված է հիւնադրութի, մարտի 11-ին, Կայսերական Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկ. դաշինքում: Այդ նիստում կը կարգադրվի զեկուցում մի քանի նորագոյն գործիքների և Ընկերութեան առաջիկայ գործունէութեան մի քանի կէտերի մասին:

Այս շաբաթ տեղի կունենայ Լիսովսկիի դատախազութիւնը Բէթովսկիի մասին յօգուտ վարձատրութեան ընկերութեան:

Երէկ, կիրակի, որ, Մոլոնտ. ս. Գեորգի եկեղեցում նշանակված ծխականների տարեկան ընդհանուր ժողովը չը կայացաւ շատ քիչ թւով ծխականների ներկայ լինելու պատճառով: Հետեւել ժողովը կը կայանայ առաջիկայ կիրակի օր, ժամը 12-ին, զբաղւոյց շինութեան մէջ:

Դանձաւում այս օրերս մի յատուկ պաշտօնային ձեռքով քննութեան կատարվեց պարսկական փոխ-հիւպատոսարանում: Բոլոր գործերը գտնվեցին կարգին: Պաշտօնեան պարտից կառավարութիւնից լիազօրութեան ունի աւելացնել ծառայողների ուժերին:

Բագուի նախարարութեանը Թաւրիսի, մերժում ստանալով Շրպովից, ջրանց կառուցանելու աշխատանքներին մասնակից անել տալու նպատակով դիմել է հեռագրով Պետական Դումայի նախկին նախագահ Գոլովին:

Բագուում մօտիկ ապագայում լոյս է տեսնելու ուսերէն նոր օրաթերթ՝ «Бакинский Вспомогательный Листок» անունով՝ Բագուի խմբագրութեամբ:

Պետերբուրգում մարտի 2-ին տեղի են ունեցել ինքնապաշտօնեան 20 դէպքեր: Արգելիք ընդհանրութեան մի օրում մինչև օրս չեղած երեւոյթ է:

Կիւնովում ձերբակալվել են ինտենդանտական 40 պաշտօնեաներ:

Մեզ խնդրում են տպել հետեւեալը. «Հինգ ամիս առաջ Շահնի Կարապետեան անունով 20 տարեկան մի երիտասարդ, որ ծնվել է Վան քաղաքի Միլոսյան գիւղում և աւարտել Թաւրիզի բողոքականների կենտրոնական դպրոցը, Բագու՝ հասաւ Ամիրիկա գետը և իր ուսումը աւարտելու նպատակով, բայց, դուրս լինելով նիւթական միջոցներից, հարկապէս չէա կարողանալ իր նպատակից և ճանապարհովից դէպի հայրենիք: Ցարը ոչ մի տեղութիւն չը կայ նրա մասին, մինչդեռ նրա հարազատներին և բարեկամներին անգիտից են տեղեկութիւն խնդրում: Ուստի խնդրում է նրանց որոնք որեւէ տեղեկութիւն ունեն յիշեալի մասին, յայտնել Բագու՝ Ե. Թէրլեմէզեանին»:

Ախալցխայից մեզ գրում են, որ այդ քաղաքում գիմնազիա բանալու խնդիրը արդէն մօտ է իր վախճանին, որովհետեւ պատշաճաւոր իշխանութեան պահանջած ծախսերի ապահովութեանը գրականագէտ որոշվել ու հաստատվել է լիազորների վերջին ժողովներից մէկում:

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ՔԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Մուրում, 27 փետրվարի

Երէկ տեղիս միջոցներ ծխ. դպրոցի օգտին խաղացին «Զօնի փոխաբեր գոն» և «Երկու-քաղցանի» Գիւղատնտեսները, բացի մի երկուսից, իրանց դերերը չէին սուղորել: Վերջին երկու գործողութեան մէջ յուշարար ձայնի աւելի բարձր էր, քան թէ դերակատարներին: Հանդիսարանը լիքն էր:

Նոր-Բայաջեղ, 28 փետրվարի
Ամսին 26-ին տեղիս ծխ. դպրոցի ուսուցիչ խումբը, մասնակցութեամբ մի քանի սովորողների, նոյն դպրոցի դասիչներ և ունեցել մի ներկայացում: Ուսուցիչ Յ. Եսայանի «Սօսայի նշանդրեր» և Տէր-Գաթիկանի

«Փաստարանի մօտ» վոք. մէկ գործ: Ուսուցիչ անցաւ սահուն: Դասիչներ ծայրէ ի ծայր լիքն էր հանդիսականներով, որոնց թւում աչքի էին ընկնում և ուսուցիչները: Ներկայացումից յետոյ պարեցին ասիական պարեր: Հանդիսականները ցրվեցին ուրախ տրամադրութեան տակ: Իս. Տանանեան

ՔԱՏՐՈՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հինգշաբթի, մարտի 18-ին Արքունական թատրոնում պիտի կայանայ Սիուսի մեանի հրաժեշտի բենեֆիսը: Հայկական սեկցիան ամեն կերպ աշխատել է, որ ժողովրդական թատրոնի հասարակութիւնը այդ ներկայացմանը ներկայ գտնվելու համար ընկերները չը զրկվի: Այդ նպատակով սեկցիան տեղերի գները Արքունական թատրոնում նշանակել է չափազանց մատչելի:

Այսօր վրաց թատրոնում խաղացվելու է «Համլետ» համլետի դերը կը կատարէ Վ. Ալեքսիեւ-Մեխիսիւ: Այս ներկայացումը վերջինն է լինելու, որովհետեւ խումբը կը ծանապարհորդի գաւառներում:

Մօտ 10 տարի է, ինչ վրաց բեմի տաղանդաւոր զեկուստանէի Մ. Մ. Սաֆաբով-Արաշիձէն բեմ չէ դուրս եկել հիւնադրութեան թատրոնի Այվա, ինչպէս մեզ տեղեկացնում են, մօտ օրերս նրա մասնակցութեամբ մի խումբ վրացի դերասաններ կը խաղան Սուխուլեանի «Ուսթաբալ» պիէսը, որի մէջ էփե-միայի դերը կը կատարէ վրաց բեմի բազմապատկեր դերասաններ:

Այսօրվանց Ղուբաովի ժողովրդական տան թատրոնում սկսվում են յայտնի արտաւ Բարաովի գաւառները: Բարաովը չունի և զաւու մի քանի յայտնի դերաների մէջ, ինչպէս «Քինը» և այլն:

Հայ երգիչ Ներսէս Դուկանեան առաջիկայ երկուշաբթի, մարտի 15-ին, Քիֆլիսի ժողովրդական տաղու է մի կօնցերու, աշակցութեամբ մի քանի ուրիշ արտաւաների: Ինչպէս մեզ հաղորդում են, իրանց աշակցութիւնը խոտաւել են նաև տ. Մայսուրեան և պ. Զինովիէ:

ԴՕԿՏՐ ՍՕՐՈՒԵՎՍԿԻ ԴԱՍԱԽՍՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ երեկոյան, մարտի 6 ին, Քիֆլիսի Արքունական թատրոնը լցված էր երկուս աւագին բազմութեամբ: Ամենքն եկել էին լսելու դօկտոր Սօրոսիւսկիի դատախազութիւնը Կենտրոնական Աֆրիկայում կատարած իր ճանապարհորդութեան մասին: Իսկապէս նա հաղորդեց իր տպաւորութիւնները Սուգանում և Կոնգոյում տեսած երեւոյթները և տեղերի մասին, խառնաբերելով այդ տպաւորութիւնները նկարներով մինեմատօգրաֆի միջոցով:

Յայտնի հարուստ երիտասարդ իշխան Սան-Դոմատո մի քանի տարի առաջ կազմում է մի արշաւախումբ մինչև Կենտրոնական Աֆրիկայի, ուսումնասիրելու Սուգան, Սարաուար և Կոնգո: Արշաւախումբի բոլոր և հրաւիրվում նրա ընկեր՝ դօկտոր Սօրոսիւսկիին, որ մի ժամանակ ևս երիտասարդ իշխանի հետ ճանապարհորդել է Կոնգոյում: ԴՕԿՏՐ Սօրոսիւսկիի արշաւախումբը կազմող բոլոր սպիտակամորթները (եւրոպացիները) հիւանդանում են Աֆրիկայում դեղի ջրերից: Կոնգոյում և նրանցից կենդանի է մնում միայն դատախազ դօկտոր Սօրոսիւսկիին, իսկ մնացածները, որոնց թւում և երիտասարդ իշխանը, մեռնում են:

Այս աղբ ճանապարհորդութեան նկարագրութիւնն էր, որ պատմեց դօկտոր Սօրոսիւսկիին, մարտի 6-ին, իր դատախազութեամբ: Նա նկարագրեց Սուգանը, Սարաուարը, Օմբուրանը, Նեղոս գետի ափերը, Կենտրոնական Աֆրիկայի բնակիչները, այն է՝ Գինի, Կրէ, Բանդա ցեղերը և այլն:

Վերին աստիճանի հետաքրքրական դատախազութիւնը տեղերից եղաւ ասարտեղի, այնքան նիւթ ըրազմապէս էր: Հաւանորէն, շարունակութիւնը շուտով կը լինի:

Դատախազութիւնը յօգուտ ժողովրդական համալսարանի էր:

Հ. Ա.

ԽԱՄԱՆ ԽՄԱԿՐՈՒԹԵԱՆ

Առևտրական գործերով լի շրջան անցաւ Պարսկաստան և պարսկ, այն քաղաքներում, ուր շրջանից, հնարաւորութեան ունեցաւ տեղական հայ համայնքի շրջանում հանգանակել գումարներ՝ յօգուտ երեսնում կառուցվելիք Նաշատուր Արովանի արձանի:

Նա անցաւ Մեղէն, Նիշապուր, Սաղաւաք և Դօշան քաղաքներով, և այդ 4 քաղաքներում հանգանակեցին 627 դրան, որպիսի գումարը, Սարաւաք վերադառնալուց յետոյ, փոխեցին ուսական դրամի և ստացաւ 116 ռ. 80 կո: Այդ գումարն այժմ գտնվում է ինժ մօտ՝ իմ պատասխանատուութեան ներքոյ:

Ցանկանալով շարունակել նոյն հանգանակութիւնը և այստեղ՝ Սարաւաքում, եւ իրաւունք համարեցի առաջիմ չը փոխվում ինժ մօտ գումարձ գումարը: Գաղտնի մօտ ապագայում վերջացնել հանգանակութիւնը և տեղի, ապա հանգանակված ընդհանուր գումարը, այլ և համապատասխան ստորագրութեան թերթի ուղարկել «Մշակի» խմբագրութեանը, յանձնելու այն ուր հարկն է: Հ. Աղաթեան

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱՄԱՆԹՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱՄԱՆԹՐ

Յ. ՏԵՐ-ՄԱԿԻՍԵԱՆ

Հ. ԱՆՔԵՆԵԱՆ

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱՄԱՆԹՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱՄԱՆԹՐ

Յ. ՏԵՐ-ՄԱԿԻՍԵԱՆ

Հ. ԱՆՔԵՆԵԱՆ

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱՄԱՆԹՐ

ձևն ու շարժողութիւնը և համաստեղութիւնները որոշելու նախաձեռնութիւնը, այլ և այն հանգամանքը, որ ներկայումս էլ աստղաբից երկինքը դիւղացիների համար ծառայում է թէ իբրեւ ժամացոյց և թէ տարվա եղանակների օգի փոփոխութիւնների նկատմամբ գուշակութիւնների անհիւս ծրից: Հետաքրքրութիւնից զուրկ չէր նաև մուրաքիների բացատրութիւնը և նրանց՝ բացի հայերէնից՝ նաև վրաց, ուսաց, թիւրքաց և արաբացի լեզուների մէջ եղած տեղեկանքի տեղեկացումը:

Իսկ գործնականապէս աստղերի և մօլորակների տեղը կամ որ համաստեղութեան մէջ գտնվելը՝ գրաստական վրաց գծագրելով պարզ ու որոշ կերպով հասկացրեց ունիւնիրներին: Դատախազ չը մոռացաւ նոյն իսկ մեզ Քիֆլիսում ապրողներին բացատրել թէ որ տեղ պիտի ընտրել յայտ կամ այն աստղը պարզ ու որոշ կերպով դիտելու համար, որպիսի բացատրութիւնը, կատարած չը կայ, որ գոնացումն է պատճառում մարդկանց հետաքրքրութեանը:

Ինչ վերաբերում է դատախազութեան երկրորդ մասին, բացառապէս գիտաւորների և երկրիս հետ ընդհարվելու մասին, դատախազը բացի պատմական, ժամանակագրական և փիսկագրական տեղեկութիւններ տալուց, չը մոռացաւ նաև ծանօթացնել ժամանակագրական կարգով՝ երեւոյց դիտարկողների և նրանց գտնողների անունները: Նրանց տեղեկացում տարին և այլն:

Այս էլ աւելացնենք, որ պ. դատախազ չը մոռացաւ նոյնպէս ծանօթացնելու հանդիսականներին զանազան գիտականների յայտնած կարծիքների հետ, գիտաւորների մասին, թելով միաժամանակ այն տարիները, երբ գիտաւորները երկուրդ, չարաբուշակ տարիներ են եղել ժամանակագրական գուշակութեամբ թէ հայոց և թէ օտարազգիների քաղաքական և հոգեւոր կեանքում:

Ընդհ. հար. առմամբ դատախազութիւնը գոնացւոյցի տպաւորութիւն թողեց մեզ վրա և հետաքրքրութեամբ լսվում էր, չը նշանած որ երկու ժամից անկտեղ: Դատախազը վարձատրվեց բուն ծախսերով:

Ցուր արտի պիտի ասենք, որ սպասածի հակառակ ժողովրդի թիւը քիչ էր: Սորոսիւսկի կը տարիք Մ. Չալիկեանի կրկնել իր դատախազութիւնը, իսկ հասարակութեանը՝ անպայման ներկայ գտնվել այդ դատախազութեանը, կրկնվելու դէպքում, քանի որ շատ հետաքրքրական է և բազմակողմանի: Յ. Գալապրեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԱԿՐՈՒԹԵԱՆ

Առևտրական գործերով լի շրջան անցաւ Պարսկաստան և պարսկ, այն քաղաքներում, ուր շրջանից, հնարաւորութեան ունեցաւ տեղական հայ համայնքի շրջանում հանգանակել գումարներ՝ յօգուտ երեսնում կառուցվելիք Նաշատուր Արովանի արձանի:

Նա անցաւ Մեղէն, Նիշապուր, Սաղաւաք և Դօշան քաղաքներով, և այդ 4 քաղաքներում հանգանակեցին 627 դրան, որպիսի գումարը, Սարաւաք վերադառնալուց յետոյ, փոխեցին ուսական դրամի և ստացաւ 116 ռ. 80 կո: Այդ գումարն այժմ գտնվում է ինժ մօտ՝ իմ պատասխանատուութեան ներքոյ:

Ցանկ